

Hilla Haajanen

OTM

Anssi Kärki

OTT, insolvenssioikeuden yliopistonlehtori, Lapin yliopisto

SANEERAUSHAKEMUS KONKURSSIN VIIVYTTÄMISEN KEINONA – EHDOTETTUIJEN PUUTTUMISKEINOJEN KRIITTINEN ANALYYSI

Edilex 2022/28

Referee-artikkeli
Julkaistu 1.8.2022
www.edilex.fi/artikkelit/27627

SISÄLLYS

1	ALUKSI.....	1
2	AINEISTO JA METODI.....	3
3	KONKURSSIHAKEMUKSEN JA SANEERAUSHAKEMUKSEN SAMANAIKAINEN KÄSITTELY.....	6
4	TOISTUVAT HAKEMUKSET.....	8
4.1	TOISTUVIIN HAKEMUKSIIN PUUTTUMINEN – NYKYTILA JA EHDOTETUT LAIN MUUTOKSET	8
4.2	TOISTUVAT HAKEMUKSET AINEISTON VALOSSA.....	9
5	ASIAMIEHEN VAHINGONKORVAUSVELVOLLISUUS.....	11
5.1	SAALISTUSLUONTEINEN SANEERAUSHAKEMUSPALVELUJEN MARKKINOINTI.....	11
5.2	ASIAMIESTEN OSALLISUUS ILMEISEN PERUSTEETTOMISSA SANEERAUSHAKEMUKSISSA.....	13
5.3	KORVATTAVA VAHINKO	14
6	HAKEMUSTEN PUUTTEELLISUUS, TÄYDENNYSPYYNNÖT JA MÄÄRÄAJAN PIDENNYKSET.....	15
6.1	HAKEMUSTEN PUUTTEELLISUUDEN TEOREETTINEN YHTEYS VIIVYTTELYYN	15
6.2	TÄYDENNYKSEN MÄÄRÄAJAN PIDENNYSPYYNNÖT SANEERAUSHAKEMUKSESSA.....	16
6.3	TÄYDENTÄMISEN MÄÄRÄAJAN PIDENNYSPYYNNÖT HAKEMUKSEN TÄYDENNYSKEHOTUKSEN JÄLKEEN.....	17
7	KESKEISET JOHTOPÄÄTÖKSET TIIVIISTEN.....	19

1 ALUKSI

Suomessa otettiin noin 30 vuotta sitten käyttöön taloudellisissa vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen tarkoitettu tuomioistuinojohtoinen yrityssaneerausmenettely. Menettelystä säädetään laissa yrityksen saneerauksesta (47/1993, YSL). Jo alkuperäisessä laissa pyrittiin luomaan tasapainoa velallisen ja velkojien etujen välillä ja pyrittiin ehkäisemään velallisen mahdollisuuksia menettelyn väärinkäyttöön ja oman edun tavoitteluun velkojien kustannuksella.¹ Menettely oli tuolloin – ja on edelleen – suunnattu rehellisille velallisille, jotka vilpittömästi pyrkivät tervehdyttämään toimintansa.² Menettelyyn ei tulisi päästä, jos on perusteltua syytä

¹ Velkojien täytäntöönpanointressin ja velallisen suojan välisestä tasapainottelusta ks. Tuomas Hupli, Täytäntöönpanointressi yrityssaneerauksessa: insolvenssioikeudellinen tutkimus saneerausvelkojan oikeusaseman perusteista. Suomalainen lakimiesyhdistys 2004 ja Markku Savolainen, Yrityssaneeraus – oikeustaloustieteellinen näkökulma menettelyvalintaan. Joensuun yliopiston oikeustieteellisiä julkaisuja 2004, s. 10–13.

² Ks. Hallituksen esitys 182/1992 vp yrityksen saneerausta koskevaksi lainsäädännöksi, s. 24 ja 67 sekä Anssi Kärki, Tutkimus viivytteilyluonteisista yrityssaneeraushakemuksista ja –menettelyistä sekä selvittäjälle mahdollisesti asetettavasta rikosilmoitusvelvollisuudesta. Konkurssiasiamiehen toimiston julkaisu 1/2021, s. 116.

olettaa, että hakemuksen pääasiallisena tarkoituksena on velkojan perintätoimien estäminen tai muu velkojan taikka velallisen oikeuden loukkaaminen (YSL 7.1 §:n 4 kohta).³

Tästä huolimatta viime vuosina on yleistynyt huoli siitä, että saneerausmenettelyä käytetään sen tarkoitusten vastaisesti konkurssiin asettamisen viivyttämiseksi tai jopa estämiseksi. Viivyttelyluonteinen saneeraus - termillä⁴ viitataan yrityssaneeraukseen tai saneeraushakemukseen, jolle ei ilmeisesti ole muuta tarkoitusta kuin konkurssiin asettamisen estäminen. Tällä tarkoitetaan kaikkia menettelyyn hakeutuvia yrityksiä, riippumatta siitä, aloitetaanko saneerausmenettely vai hylätäänkö saneeraushakemus. Nimitys tulee ainoastaan subjektiivisesta tahtotilasta, joka menettelyn hakijalla on. Keinotteluluonteinen saneeraus tarkoittaa sellaista yrityssaneerausta, jossa velallinen tai joku velallisen organisaatiosta käyttää saneeraushakemusta tai myönnettyä menettelyä oman edun tavoitteluun eikä elinkelpoisen yritystoiminnan tervehdyttämiseen.

Viivyttely on mahdollista, koska YSL 24 §:n mukaisesti vireillä oleva saneeraushakemus estää tuomioistuinta tekemästä ratkaisua konkurssiasiaassa ennen kuin saneeraushakemus on ratkaistu.⁵ Merkityksellinen on myös YSL 29.1 §, jonka mukaan velallisella säilyy menettelyn alkamisen jälkeenkin valta määrätä omaisuudestaan ja toiminnastaan.⁶ Konkurssissa velallisen edustajat puolestaan menettävät määräysvaltansa. Näitä menettelyn piirteitä velallisyrittäminen saattaa pyrkiä hyödyntämään. Velallinen pitää itsellään määräysvallan ja konkurssiin asettaminen estyy hakemuksen vireilläolajan.⁷

Ongelmaa ei ole, mikäli velallinen pyrkii asianmukaisesti tervehdyttämään yritystoimintaansa. Tällöin YSL 24 § toimii tarkoitetulla tavalla. Haastavampaa on kuitenkin suhtautua tapauksiin, joissa velallinen pyrkii saavuttamaan joitain muita tarkoituksia kuin tervehdyttämisen. YSL:n tarkoituksena ei ole antaa mahdollisuutta sellaisen yritystoiminnan ylläpitämiseen, jonka jatkumiselle ei ole liiketaloudellisia edellytyksiä,⁸ joten tällaista menettelyä voidaan pitää haitallisena.

Velallinen saattaa pyrkiä oman määräysvaltansa säilyttämiseen monesta syystä. Tavoitteena voi olla epätoivoisessa tilanteessa oman hallinnantunteen säilyttäminen ja viimeisten yritystoiminnan pelastamisen mahdollisuuksien läpikäynti – ns. epätoivoinen mutta oma-aloitteinen pelastamisyritys.⁹ Toisaalta myös epäasialliset toimet ovat yhtä lailla mahdollisia tässä välitilassa. Velallinen saattaa pyrkiä siirtämään liiketoimintansa uuteen yhtiöön, siirtämään arvokasta omaisuutta pois velkojien ulottuvilta, kerryttämään velvoitteita velkojien vahingoksi tai tekemään aiempien väärinkäytösten selvittämistä haittaavia toimia. Ongelma on kuitenkin siinä, että velallisen tarkoituksista ei voida tehdä suoria havaintoja.¹⁰ Tämän vuoksi on erityisen tarpeellista etsiä tyypillisiä toimintamalleja hakemuskäytännöstä. Näitä voidaan sitten käyttää vihjeinä viivyttelytarkoituksesta ja osana kokonaisharkintaa.

³ Tulkinnaasta tarkemmin ks. Tapio Laakso – Erkki K. Laitinen – Harri Vento, Uhkaava maksukyvyttömyys ja onnistunut yrityssaneeraus. Talentum 2010, s. 321–328.

⁴ Termeistä viivyttelyluonteinen ja keinotteluluonteinen saneeraus, ks. tarkemmin Kärki KAM 1/2021, s. 3.

⁵ Sääntelyn taustalla nähtiin ns. oikean valikoitumisen ongelma. Piti järjestää riittävät takeet sille, että saneerauskelpoiset velalliset eivät menetä tätä mahdollisuutta vain sen vuoksi, että konkurssi oli vireillä ensin. Tämän vastinparina säädettiin esteperusteeksi maksukyvyttömyys, jotta maksukyvytön velallinen ohjautuisi saneerauksen sijaan konkurssiin. Ks. HE 182/1992 vp, s. 24. Ks. myös Savolainen 2004, HE 152/2006 vp, s. 18–19 ja 31, Risto Koulu, Uudistettu yrityssaneeraus – Saneerausmenettely vuoden 2007 uudistuksen jälkeen. WSOYPro 2007, s. 69 ja Risto Koulu – Johanna Niemi – Heidi Lindfors – Emilia Korkea-aho – Erkki Havansi, Insolvenssioikeus. Päivittyvä verkkojulkaisu. Alma Talent Juridiikka, kohdassa I.5. Yksi vai useita insolvenssimenettelyjä.

⁶ Tarkemmin HE 182/1992 vp, s. 19, 39–41 ja 101, Hupli 2004, s. 152 ja Risto Koulu, Saneerauslainsäädäntö tienhaarassa. Lakimies 1996, s. 1152–1168, s. 1157. Ks. myös Ks. Iiro Liukkonen, Selvittäjä ja hänen tehtävänsä yrityssaneerauksessa II. Defensor Legis 1995, s. 403–428, s. 419 ja Kärki KAM 1/2021, s. 88–89.

⁷ Aiemmissa tutkimuksissa on myös huomattu saneeraukseen hakevien yritysten olevan joko konkurssikypsiä tai konkurssin olevan todennäköinen. Ks. Savolainen 2004, s. 29.

⁸ Hallituksen esitys eduskunnalle 152/2006 vp laeiksi yrityksen saneerauksesta annetun lain ja takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 23 §:n muuttamisesta, s. 30.

⁹ Tarkemmin eri tavoitteista ks. Kärki KAM 1/2021, s. 71 ss. Ks. myös Savolainen 2004, s. 59 ss ja Koulu 2007, s. 109–110.

¹⁰ Ks. ongelmasta tarkemmin YSL kontekstissa HE 182/1992 vp, s. 67–68, Pauliine Koskela, Yrityssaneeraus. Lakimiesliiton kustannus 1994, s. 105, Risto Koulu, Yrityssaneerausmenettelyn aloittaminen – Tuomioistuimen tutkimisvelvollisuuden

Tätä taustaa vasten valtioneuvoston periaatepäätöksessä kansalliseksi harmaan talouden ja talousrikillisuuden torjunnan strategiaksi ja toimenpideohjelmaksi vuosille 2020–2023 linjattiin, että viivytelyilmiön laatua ja laajuutta tulisi tutkia tarkemmin. Sitten aiheesta on julkaistu empiirinen tutkimus konkurssiasiamiehen toimiston ylläpitämän Kosti-järjestelmän tietojen pohjalta. Siinä ilmiön todettiin olevan todellinen ja esitettiin arvioita siitä, kuinka kauan toimintatavalla onnistutaan viivyttämään konkurssin asettamista, kuinka suuria vahinkoja menettely aiheuttaa ja miten konkurssin viivyttämiseen tavanomaisesti pyritään. Tuon tutkimuksen aineisto koostui kuitenkin ainoastaan Kosti-järjestelmän asiakirjoista, mikä loi olennaisia rajoitteita tutkimukselle.¹¹

Tämän jälkeen oikeusministeriö on julkaissut yrityssaneeraustyöryhmän loppumietinnön yrityssaneerauslain kehittämisestä. Mietinnössä esitetään viivytelyyn puuttumista.¹² Tätä tavoitellaan neljällä YSL:n muutoksella. Mietinnössä ehdotetaan ensinnäkin konkurssihakemuksen ja yrityssaneeraushakemuksen käsittelyä samanlaisesti ratkaisukypsäksi siten, että konkurssihakemus voidaan ratkaista ilman viivettä saneeraushakemuksen käsittelyn valmistuttua. Toiseksi ehdotetaan peräkkäisten hakemusten hylkäämisen helpottamista. Lisäksi mietinnössä suunnitellaan velallisen avustajan kelpoisuusvaatimusten ja korvausvastuun tiukentamista.

Tässä kirjoituksessa tarkastellaan kvantitatiivisen aineistoanalyysin avulla kriittisesti oikeusministeriön mietinnössä ehdotettuja puuttumiskeinoja sekä pohditaan asiakirja-aineiston analysoinnin aikana huomattua viivytelyyn ja keinotteluun yhdistettävissä olevaa tekijää – jätetyn saneeraushakemuksen puutteellisuutta ja täydennyspyyntöjen määrääjän pidennyksiä. Tarkastelu pohjautuu vuonna 2021 kerättyyn asiakirja-aineistoon, joka kattaa yhteensä 319 käräjäoikeudessa ratkaistua yrityssaneerausasiaa.

Aineiston pohjalta pystytään myös muodostamaan yleistyksiä tyypillisestä viivyttelevästä tai keinottelevästä velallisesta. Tässä kirjoituksessa ei tähän pyritä. Tällainen tutkimuskysymys oli kirjoittajista Haajasen maisterintutkielmassa.¹³ Tutkielman keskeinen johtopäätös oli, ettei tyypillistä viivytelytapausta pystytä määrittelemään käräjäoikeusaineiston pohjalta eikä mikään muuttuja yksin riitä määrittämään hakemusta viivytely- tai keinottelutarkoituksessa tehdyksi. Tutkielmassa tarkasteltiin mm. hakemuksen puutteellisuutta, konkurssihakemuksen vireilläoloa saneerauksen hakuhetkellä, määrääjän pidennyspyyntöjä, velkojen ilmoittamia ja käräjäoikeuden hyväksymiä esteperusteita erityisesti velkojen oikeuksien loukkaamisen näkökulmasta sekä asiamiesten roolia.

2 AINEISTO JA METODI

Aineistoksi pyydettiin käräjäoikeuksilta kalenterivuonna 2019 eli aikavälillä 1.1.–31.12.2019 vireille pannut, ratkaistut hakemukset saneerausmenettelyn aloittamiseksi sekä niihin liittyviä asiakirjoja. Tarkasteluvuodeksi valittiin vuosi 2019, jotta tarkastelu olisi helposti yhteensovittavissa aiemman tutkimuksen¹⁴ löydösten kanssa. Lisäksi vuotta 2019 voitiin pitää riittävän kaukaisena, jotta mahdollisesti konkurssiin päätyvät saneerausta hakeneet velalliset on ehditty asettaa konkurssiin. Useampaan vuoteen ulottuva aineisto olisi muodostunut erittäin laajaksi eikä tarkasteluaikaa ollut siksi asetetut tutkimustavoitteet huomioiden tarkoituksenmukaista laajentaa.

Ratkaisut pyydettiin kaikista saneerausasioista käsittelevistä käräjäoikeuksista. Aineistoon sisältyy yhteensä 319 yrityssaneerausasiaa, joihin on annettu ratkaisu käräjäoikeudessa.¹⁵ Toisin sanoen aineisto ei sisällä sellai-

määräytyminen saneerauksen aloittamisharkinnassa. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja, A-sarja N:o 198, 1994, s. 270–271, Hupli 2004, s. 296, Koulu 2007, s. 110–111 ja Laakso – Laitinen – Vento 2010, s. 321 ja 328.

¹¹ Ks. KAM 1/2021, s. 4 ss.

¹² OM 2022:18, jakso 2.4.

¹³ Hilla Haajanen, Keinotteluluonteiset yrityssaneeraushakemukset – empiirinen tutkimus. Lapin yliopisto 2022. Saatavissa osoitteesta: [<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022052638870>]. Vierailtu 30.5.2022. Ks. myös Kärki KAM 1/2021.

¹⁴ KAM 2021/1.

¹⁵ Aineistossa yhdeksi hakemukseksi on katsottu sellaiset tapaukset, joissa hakemus oli pantu vireille ensin väärässä tuomioistuimessa, josta se on sen jälkeen siirretty toimivaltaiseen tuomioistuimeen. Hakemusta

sia tapauksia, jotka ovat olleet ratkaisemattomia käräjäoikeudessa ajankohtina, joina aineisto on pyydetty ja toimitettu.

Aineisto ei vastaa täysin tilastotietoja saneeraushakemuksista. Tilastokeskuksen mukaan 366 yritystä pani Suomessa vireille yrityssaneeraushakemuksen vuonna 2019.¹⁶ Tässä käytetty aineisto ei kuitenkaan tarkastele vireille tulleita hakemuksia vaan annettuja ratkaisuja. Lisäksi aineistopyyntöjä toteutettaessa huomattiin käräjäoikeuksien erilaisten kirjaamis- ja arkistointikäytänteiden jossain määrin vaikuttavan pyydetyillä kriteereillä löydettyjen ratkaisujen määrään.

Käräjäoikeuksilta pyydettiin kaikki saneerausasiassa annetut ratkaisut ja tarkoituksena oli, että myös asiassa annetut väli ratkaisut saataisiin aineistoon. Osasta käräjäoikeuksia kuitenkin todettiin, että heillä ei arkistoida lainkaan esimerkiksi sähköposteja, joissa käydään kirjeenvaihtoa määräaikaisten pidennyksistä. Tällöin tiedot monesti kuitenkin löytyivät diaarimerkinnöistä (juttukohtaisista asiakirjapäiväkirjoista), mutta eivät aina niistäkään edes osittain. Tällaiset puutteet on huomioitu niissä osissa tässä esitettäviä tuloksia, joissa puutteiden osuus muodostui merkittäväksi.

Kerätyn aineiston lisäksi tilastojen laatimisessa on käytetty hyväksi julkisen vallan tarjoamia tiedonhakupalveluja. Enimmäkseen on käytetty Oikeusrekisterikeskuksen tarjoamaa maksukyvyttömyysrekisteriä¹⁷ sekä Patentti- ja rekisterihallituksen yritys- ja yhteisötietojärjestelmän yrityshakua¹⁸. Tiedot on haettu syksyllä 2021.

Tulosten tulkinnessa on huomioitava muutkin tutkijan omista valinnoista tulevat vaikutukset. Tutkija on itse valinnut tiedot, joita aineiston tapauksista merkittiin tutkimuksen pohjana olevaan tietotaulukkoon. Suuri osa tiedoista ei sisällä tulkintaa, mutta joissain kohdin tutkija on joutunut tulkinnallaan tarkentamaan aineiston epäselvää merkintää. Tutkija on myös harkinnut itse tietojen olennaisuuden ja merkityksellisuuden sekä sen, millä tavalla ja millä tarkkuudella tiedot on tilastoitu. Tutkija tekee nämä valinnat omien subjektiivisten näkemyksiinsä pohjautuen, vaikka objektiivisuus on lähtökohtana sinänsä. Myöskään aineiston analyysi ei tapahdu koskaan tyhjiössä, sillä laadullisessa tutkimuksessa täysin objektiivista tarkastelunäkökulmaa ei pidetä enää edes mahdollisena.¹⁹

Tutkimuksessa aineistoa analysoidaan ja siitä muodostetaan tunnuslukuja ja näiden avulla pyritään selvittämään viivyttylyluonteisten saneeraushakemusten piirteitä mutta etenkin niiden yhteyttä oikeusministeriön mietinnössä esitettyihin näkemyksiin ilmiön luonteesta ja siihen puuttumisesta.

ei ole siten katsottu pannun vireille kahdesti. Lisäksi jos verotusyhtymän osakkaat hakivat yrityssaneeraukseen, kukin yhtymän osakas laskettiin omaksi tapaukseksi, sillä he hakivat saneerausmenettelyn alkamista kukin erikseen omalla toiminimellään.

¹⁶ Tilastokeskus, Konkurssit 2020. 9.6.2021. [https://www.stat.fi/til/konk/2020/konk_2020_2021-06-09_fi.pdf]. Vierailtu 15.2.2022.

¹⁷ Maksukyvyttömyysrekisteri on Oikeusrekisterikeskuksen avoimessa tietoverkossa julkaisema maksuton tiedonhakupalvelu. Maksukyvyttömyysrekisteri sisältää maksukyvyttömyystietoja konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä ja velkajärjestelyrekisteristä siltä osin, kun kyseessä on yksityishenkilön elinkeinotoiminnassa syntynyt velka. [<https://maksukyvyttömyysrekisteri.om.fi/>]

¹⁸ Patentti- ja rekisterihallitus ja Verohallinto. [<https://tietopalvelu.ytj.fi/yrityshaku.aspx?kielikoodi=1>].

¹⁹ Johanna Niemi, Oikeuden tekstit empiirisen tutkimuksen kohteena, s. 97–118 teoksessa Anssi Keinänen – Mia Kilpeläinen – Ulla Vääänen (toim.), Empiirisen oikeustutkimuksen kokemukset, haasteet ja tulevaisuus. Itä-Suomen yliopisto 2010, s. 109.

Taulukko 1. Tapauksista kirjatut muuttujat ja kirjauksen yksiköt.²⁰

Muuttuja	Kerätty tieto
Saneeraushakemuksen jättämispäivä	päivämäärä
Menettelyn päättymispäivä	päivämäärä
Asiamiehen käyttäminen	kyllä/ei
Saneerausconsultin käyttäminen	kyllä/ei, nimi tai yritys
Hakemuksen täydennyskehoitus	päivämäärä
Täydentämisen määräajan pidennuspyynnöt	lukumäärä
Pyydetiinkö lisääikaa jo hakemuksessa	kyllä/ei
Onko hakemusta täydennetty määräajassa	kyllä/ei
Määräajan pidennysten kesto	päiviä
Velkojen jättämät esteväitteet ja keskeytysväitteet	YSL 7.1 §:n 4 k, YSL 7.2 §
Ratkaisussa mainitut esteperusteet ja keskeytysperusteet	YSL 7.1 §:n 1 k, 2 k, 3 k, 4 k, 5 k (vain keskeytys), 6 k, YSL 7.2 §
Hakemus jätetty sillensä	päivämäärä
Hakemus jätetty tutkimatta	päivämäärä
Hakemus hylätty	päivämäärä
Hakemus hylätty perusteettomana	päivämäärä
Hakemus hyväksytty	päivämäärä
Menettely keskeytetty	päivämäärä
Maksuohjelma vahvistettu	päivämäärä
Konkurssihakemuksen jättämispäivä	päivämäärä
Konkurssiin asettamisen päivä	päivämäärä
Konkurssin raukeaminen	kyllä/ei

Näiden tietojen avulla voidaan esittää päätelmiä eri muuttujien merkityksestä saneerausennusteelle, menettelyn kestolle ja viivyttelytarkoituksen toteutumiselle tai siihen puuttumiselle. Aineistosta tehtävät kvantitatiiviset huomiot ovat aineiston pienen koon vuoksi melko rajoittuneita. Kuitenkin sen analyysillä voidaan esittää yleisiä havaintoja ja tunnistaa vahvimpia trendejä. Sen sijaan esimerkiksi regressioanalyysiin aineisto on riittämätön.

²⁰ Luettelo ei ole tyhjentävä, mutta tämän kirjoituksen analyysissä on käytetty vain tässä ilmoitettuja tietoja. Kirjoittajista Haajanen on kerännyt asiakirja-aineiston sekä käynyt aineiston läpi sekä kirjannut tässä luetellut ja muissa samaan aineistoon pohjautuvissa tutkimuksissa käytettävät tiedot taulukkomuotoon. Samaa aineistoa on aiemmin hyödynnetty Haajasen maiserintutkimuksessa. Ks. Haajanen 2022, s. 7–11, 89.

Näiden muuttujien ja niistä johdettavissa olevien pohjalta arvioidaankin oikeusministeriön mietinnössä 2022:18 ehdotettuja lainmuutoksia ja niiden toimivuutta viivyttelyluonteisiin saneeraushakemuksiin puuttumiseksi. Tarkoitus on ensin selvittää, miten mietinnössä mainitut seikat esiintyvät aineistossa ja tämän jälkeen pohtia, vastaavatko mietinnössä esitetyt puuttumiskeinot aineistosta tehtäviä yleisiä havaintoja. Lisäksi pyrimme etsimään ratkaisua viivyttelyluonteisten saneeraushakemusten parempaan tunnistamiseen ja siihen, miten niihin voitaisiin puuttua tehokkaammin. Tämä tapahtuu pääasiassa esittämällä aineiston havaintojen pohjalta huomioita ja muutoksia esitettyihin puuttumiskeinoihin, jotta ne vastaisivat paremmin tutkimuksessa havaittua käytännön ilmenemismuotoa. Muutoksien arvioimiseksi tehdään myös lainopillista analyysia, jotta voidaan paremmin arvioida tarkoituksenmukaisia puuttumistapoja.

3 KONKURSSIHAKEMUKSEN JA SANEERAUSHAKEMUKSEN SAMANAIKAINEN KÄSITTELY

Yrityssaneeraustyöryhmä on ehdottanut viivyttelyyn puuttumiseksi, että YSL 24 §:n sanamuotoa muutettaisiin siten, että *konkurssihakemuksen käsittelyä on jatkettava mutta hakemusta ei saa ratkaista ennen kuin päätös saneerausmenettelyn aloittamisesta on tehty*. Muutos tarkoittaisi siis konkurssihakemuksen ja yrityssaneeraushakemuksen käsittelemistä samanaikaisesti, kunnes molemmat voidaan ratkaista samalla kertaa. Nykyisin konkurssihakemuksen käsittelyn jatkamista ei lain sanamuodossa estetä, mutta ratkaisemista on lykättävä, kunnes saneerausmenettelyn aloittamisesta on päätetty (YSL 24 §). Osa käräjäoikeuksista noudattaa jo nykyisin muutoksella pakolliseksi ehdotettavaa toimintamallia.²¹

Tämä toimintamalli oli tarkoitus luoda jo alun perinkin YSL:a säädettyäessä. Esitöiden mukaan jos taas hakemus saneerausmenettelyn aloittamisesta hylätään, tuomioistuimen olisi samalla annettava ratkaisu konkurssihakemuksesta. Tällöin myös mahdollinen muutoksenhaku tapahtuisi ja tulisi käsiteltyä molempien asioiden osalta samanaikaisesti.²² Soveltamiskäytäntö kuitenkin muodostui osittain tästä poikkeavaksi ja nyt sanamuotoa palautetaankin vastaamaan tätä alkuperäistä tarkoitusta.

Mietinnössä muutosta perustellaan sillä, että konkurssiasian käsittelyn keskeyttäminen saneeraushakemuksen käsittelyn ajaksi johtaa siihen, että saneeraushakemuksen tultua hylätyksi konkurssiasian käsittely kestää pidempään kuin se kestäisi, jos asiaa olisi käsitelty yhtäaikaisesti saneeraushakemuksen kanssa. On myös mahdollista, että esimerkiksi velallisen tavoittaminen konkurssiasiaassa vaikeutuu saneeraushakemuksen tultua hylätyksi. Konkurssihakemusta ja saneeraushakemusta olisi käsiteltävä rinnakkain ratkaisukypsäksi asti. Jos yrityssaneeraushakemus hylätään, myös konkurssiasiaa olisi valmis ratkaistavaksi viivytyksettä tämän jälkeen.²³

Keskeinen saavutettava hyöty tällaisesta viivytyksettä tapahtuvasta konkurssiasian ratkaisemisesta liittyy menettelytapaan, jossa velallisyriutus tekee toistuvia yrityssaneeraushakemuksia siten, ettei konkurssiasiaa ehditä näiden hakemusten välissä ratkaistamaan. Tällaisen suunnitelmallisen hyötymisen lisäksi muutoksella voitaneen vaikuttaa myös sellaisiin tapauksiin, joissa konkurssihakemuksen käsittely muista syistä viivästyy saneeraushakemuksen käsittelyn jälkeen. Mahdollista on, että konkurssihakemus tuomioistuimen resurssien puutteen tai passiivisuuden vuoksi ei tule käsiteltyksi heti saneerausasian ratkaisun jälkeen. Tällöin saneeraushakemuksella saavutettu aikahyöty kasvaa käsittelyn uudelleen aloittamisen viiveen verran. Tämän aikahyödyn karsimisella voitaisiin osaltaan vähentää kannustimia viivyttely- tai keinotteluluonteisen saneeraushakemuksen tekemiseen.

Aineistosta voidaan todeta, että konkurssihakemus on ollut vireillä ennen saneeraushakemuksen jättämistä 160 tapauksessa, mikä on 50,2 % kaikista saneeraushakemuksista.²⁴ Saneeraushakemus on hyväksytty näistä

²¹ OM 2022:18, s. 31. Ks. myös Pinomaa 2019, s. 110.

²² HE 182/1992 vp, s. 78. Ks. myös Koskelo 1994, s. 114 alaviitteessä 114. Samoin myös Koulu ym. Päivittyvä verkkojulkaisu, kohdassa IV.3. Päällekkäiset hakemukset. Konkurssiasian käsittely.

²³ OM 2022:18, s. 31 ja 95.

²⁴ 17 tapauksessa tieto vireillä olevasta konkurssihakemuksesta tai sen jättämisen ajankohdasta ei selvinnyt aineistosta. Ks. myös HE 152/2006 vp, s. 16 ja 31. Vuonna 2002 tämä osuus oli vain 40 %, joten Markku Savolaisen pelkäämä kehityskulku näyttää vain vahvistuneen. Ks. Savolainen 2004, s. 64.

90 tapauksessa (56,3 %, N=160). Näistä yrityksistä 144 (90 %) on tarkasteluhetkellä asetettu konkurssiin – ja näistäkin 135 yritystä on asetettu konkurssiin vuoden sisällä yrityssaneerauksen hakemisesta.

Velkojat esittivät epäilyn YSL 7.1 §:n 4 kohdan mukaisesta esteperusteesta kaikkiaan 23 prosentissa tapauksista, joissa konkurssihakemus oli jätetty ennen saneeraushakemusta. Ilman vireillä olevaa konkurssihakemusta jätetyissä saneeraushakemuksissa vastaava luku oli 4,9 %. Vaikuttaisikin siltä, että velkojat näkevät konkurssihakemuksen vireillä ollessa jätetyn saneeraushakemuksen herkästi epäasianmukaisena.²⁵

Mikäli konkurssihakemus oli vireillä ennen saneeraushakemusta, konkurssiin asettaminen tapahtui keskimäärin 172 päivän kuluessa saneeraushakemuksen jättämisestä mediaanin ollessa 137,5 päivää. *Tätä päivälukua voidaan myös pitää perusteettoman saneeraushakemuksen aiheuttamana viiveenä.* Vertailun vuoksi todettakoon, että niistä yrityksistä, joilla ei ollut konkurssihakemusta vireillä saneeraushakemusta jätettäessä, ainoastaan 82 (56,9 %, N=142) oli asetettu konkurssiin tarkasteluhetkellä.²⁶ Konkurssiin asettaminen tapahtui keskimäärin 278 päivää saneeraushakemuksen jättämisen jälkeen.

Taulukko 2. Vertailua suhteessa siihen, oliko konkurssihakemus vireillä ennen saneeraushakemusta.

	Konkurssihakemus ennen saneeraushakemusta	Ei konkurssihakemusta ennen saneeraushakemusta
Osuus koko aineistosta, kpl	160	142
Osuus koko aineistosta	50,2 %	44,5 %
Saneeraushakemus hyväksytty	56,3 %	92,2 %
Saneerausohjelma vahvistettu	9,4 %	38,7 %
Konkurssissa tarkasteluhetkellä	90,0 %	56,9 %
Kesto saneeraushakemuksesta konkurssiin asettamiseen, päivää	172	278

Näin ollen vaikuttaa melko ilmeiseltä, että ennen saneeraushakemusta vireillä oleva konkurssihakemus kertoo yrityksen tilanteen epätoivosta ja saneerausennusteen heikkoudesta. Ainoastaan 16:ta näistä yrityksistä ei ollut asetettu konkurssiin tarkasteluhetkeen mennessä, joskin tämä luku osoittanee myös sen, ettei vireillä oleva konkurssihakemus toimi takuuvaramana merkinä saneerauskelvottomuudesta.

Toinen merkityksellinen tieto juuri tämän muutosehdotuksen kannalta on, kuinka suuri viive on saneerausasian ratkaisemisesta konkurssiasian ratkaisemiseen. Niissä tapauksissa, joissa saneerausmenettely aloitettiin, mutta myöhemmin määrättiin lakkaamaan, viive konkurssiin oli keskimäärin noin yhdeksän päivää. Mikäli saneeraushakemus hylättiin, viive oli keskimäärin noin kymmenen päivää.²⁷ Mediaani viiveelle saneerausasian ratkaisemisesta konkurssiasian ratkaisemiseen oli nolla päivää riippumatta siitä, keskeytettiinkö saneerausmenettely vai hylättiinkö saneeraushakemus – toisin sanoen konkurssi aloitettiin samana päivänä. Näin ollen

²⁵ Vaikka sinällään vasta konkurssihakemuksen jälkeen jätetty saneeraushakemus ei itsessään osoita epäasiallista tarkoitusta. Ks. HE 152/2006, vp, s. 19. Jonkinasteinen indisioarvo tällä voinee kuitenkin olla. Ks. Savolainen 2004, s. 65.

²⁶ Ks. myös Savolainen 2004, s. 44–46, joka tarkastelee toimintansa saneerausohjelman aikana lopettaneita yrityksiä. Tämän tutkimuksen aineistossa vuonna 2019 saneerausta hakeneista yrityksistä 25,1 % (80 kappaletta) tapauksista saneerausohjelma oli vahvistettu. Näistä 69 yritystä (86,3 %) oli vielä tarkasteluhetkellä (syksyllä 2021) toiminnassa. Tämä on linjassa HE 152/2006 vp (s. 17) esitetyn vastaavalla tarkasteluvälillä lasketun n. 86,8 % osuuden kanssa. Savolaisen tutkimuksessa vastaava prosentti oli 59, joskin siinä tarkasteluhetki oli viisi vuotta ohjelman vahvistamisen jälkeen, mikä selittää eron. Ks. myös Stefan Sundgren, Kuinka yleinen on konkurssi yrityssaneerauksen jälkeen? Velkakierre -niminen luottoalan tutkimusjulkaisu 9/1998, s. 39–48, jossa osuus 3–4 vuoden jälkeen oli 69 %.

²⁷ Keskiarvoista on poistettu kolme selkeää poikkeamaa kummastakin. Näissä tapauksissa saneerausmenettelyn päättymisen ja konkurssin aloittamisen välillä oli yli 150 päivää, mikä viittaa siihen, että toimintaa on vielä jatkettu jossain muodossa. Ilman korjauksia keskiarvot ovat 29 päivää keskeytetyille menettelyille ja 19 päivää hylätyille hakemuksille. Poistot eivät vaikuttaneet mediaaniin.

vaikuttaisi siltä, että lain muutoksella saavutettavat vaikutukset ovat konkreettiset, mutta melko pienet. Viive ei ole niin suuri, että sen eliminoimisella voitaisiin olennaisella tavalla heikentää kannustimia viivyttelyyn. Voidaan kuitenkin argumentoida, että ehdotettu menettelytapa vastaa tämän hetken parasta käytäntöä tuomioistuimissa ja muutos on toteutettavissa hyvin pienellä vaivalla. Näin ollen muutos on järkevä toteuttaa, vaikka sillä saavutettavat hyödyt eivät ole erityisen merkittäviä.

4 TOISTUVAT HAKEMUKSET

4.1 TOISTUVIIN HAKEMUKSIIN PUUTTUMINEN – NYKYTILA JA EHDOTETUT LAIN MUUTOKSET

Tuomioistuinkäytännössä ongelmallisiksi ovat osoittautuneet myös useat peräkkäiset hakemukset samalta velalliselta.²⁸ Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi YSL 70 a §: jos hakemuksen, sen johdosta mahdollisesti annetun kirjallisen lausuman ja tuomioistuimen aikaisemman ratkaisun perusteella on ilmeistä, että edellytyksiä saneerausmenettelyn aloittamiselle ei ole, hakemus on hylättävä kirjallisessa menettelyssä. Sinällään uudella pykälällä ei luoda uusia työkaluja tuomioistuimille, vaan ennemminkin selkiytetään ja osittain helpotetaan aiemmin oikeudenkäymiskaaren (4/1734, OK) 5:6²⁹ perusteella mahdollista menettelyä.

Maininta yrityssaneerauslaissa lienee omiaan laskemaan kynnystä hakemusten hylkäämiselle perusteettomana. Toisaalta YSL 70 a §:n ehdotettu muoto sisältää tarkemmat kriteerit hakemuksen perusteettomuuden arviointiin verrattuna OK 5:6:ään. Keskeisin ero näissä pykälissä on ehdotetun 70 a §:n sisältämä viittaus tuomioistuimen aikaisempaan ratkaisuun. Mahdollisuus perättäisten olennaisesti samansisältöisten hakemusten hylkäämiseen perusteettomana on ollut mahdollista YSL säätämisestä asti OK 5:6:n nojalla,³⁰ mutta tämän vaihtoehdon käyttäminen on harvinaista.³¹ Aineistossa ei havaittu ainoatakaan tapausta, jossa OK 5:6:n mukainen perusteettomana hylkääminen olisi tehty toistuvien hakemusten vuoksi.

Mietinnössä todetaan, että säännös on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteessa, jossa asia on jo vähintään kerran aineellisesti ratkaistu riitaisena asiana oikeudenkäyntimenettelyssä ja tuomioistuin on ottanut kantaa väitteisiin. Lisäksi edellytetään, että olosuhteet eivät ole ratkaisun antamisen jälkeen muuttuneet eikä ratkaisun muuttamiseen ole muutoinkaan aihetta.³² Sinällään tämä linjaus vastaa YSL:n alkuperäisessä hallituksen esityksessä mainittua soveltamisohjetta. Keskeinen ero tulee siitä, että nyt tästä on nimenomainen maininta laissa ja ratkaisua tekevällä tuomarilla on suoraan lain sanamuodosta tuleva tuki. Lisäksi näissä tilanteissa ehdotetun YSL 70 a §:n perusteella hakemuksen hylkäämisen on tarkoitettu olevan helpompaa kuin OK 5:6:ää sovellettaessa.³³ On kuitenkin huomattava, että OK 5:6:n soveltaminen on edelleen mahdollista, mikäli hakemus havaitaan puutteelliseksi, epäselväksi tai sekavaksi muutoin kuin ehdotetussa YSL 70 a §:ssä mainittujen tekijöiden nojalla.

²⁸ Tätä mietinnössä esitettyä huolta vastaavasti ks. myös Koulu ym., päivittyvä verkkojulkaisu, kohdassa IV.2. Aloite. Saneerauslakemus ja sen jättäminen. Hakemuksen muoto.

²⁹ Kyseinen lainkohta soveltuu, koska yrityssaneerausmenettelyssä sovelletaan soveltuvin osin OK 8 luvun sääntelyä hakemusasioiden käsittelystä. OK 8:13 viittaussäännöksen nojalla taasen viime sijassa sovelletaan riita-asioiden säännöksiä. Selvän perusteettomuuden kanssa voidaan näin ollen soveltaa OK 5:6 säännöstä. Ks. Tuula Linna, Hakemuslainkäyttö. Alma 2022, s. 247.

³⁰ Ks. Koskelo 1994, s. 78. Ks. myös HE 152/2006 vp, s. 18.

³¹ Kirjallisuudessa on jopa katsottu, ettei kukaan tarkoituksellisesti tekisi perusteetonta hakemusta. Ks. Pinomaa 2019, s. 208. Tässä tutkimuksessa kuitenkin uskotaan vahvasti, että tällainen hakemus voi olla osa viivyttelytarkoituksen toteuttamista.

³² OM 2022:18, s. 102.

³³ OM 2022:18, s. 103. OK 5:6 soveltamisesta tarkemmin ks. Dan Helenius – Tuula Linna, Siviili- ja rikosprosessioikeus. Alma Talent 2021, s. 172 ja Linna 2022, s. 247.

4.2 TOISTUVAT HAKEMUKSET AINEISTON VALOSSA

Aineiston pohjalta voidaan arvioida sekä olennaisesti samansisältöisinä toistuvia hakemuksia että OK 5:6:n soveltamista yrityssaneeraushakemuksiin. Aineistossa oli 12 yritystä, jotka jättivät vähintään kaksi saneeraushakemusta. Nämä yritykset jättivät yhteensä 28 saneeraushakemusta, joista 16 oli toistuvia hakemuksia. Toisen hakemuksen jätti yhdeksän yritystä, kolmannen hakemuksen jätti kaksi yritystä ja yksi yritys jätti neljännen hakemuksen. Kun toistuvia hakemuksia jättäneet hakijat huomioidaan, koko aineistossa on 303 uniikkia hakijayritystä. Näin ollen vuoden 2019 aikana useamman kuin yhden hakemuksen jätti siten 4,0 % hakijayrityksistä. Mietinnössä kuitenkin tarkastellaan toistuvuutta osatekijänä ilmeisen perusteettomassa hakemuksessa. On siten voitava päätellä, ettei yrityksen tilanne ole voinut muuttua hakemusten välissä. Näin ollen luvusta on perusteltua poistaa ne yritykset, joiden uusi hakemus on ajallisesti kaukana ensimmäisestä hakemuksesta.

Sama hakija on toki voinut jättää hakemuksia muulloinkin kuin tarkasteluvuotena 2019, mutta ne kuuluvat tämän tutkimuksen ajallisen rajauksen ulkopuolelle eikä niitä ole siten otettu huomioon. Ilmiö voi siten olla tässä esitettyä laajempi, mutta huomio itsessään osoittaa ilmiön olemassaolon ja mahdollistaa alustavien päätelmien tekemisen ilmiön toteuttamistavasta ja merkityksestä. Näiden hakijoiden joukossa oli yksi hakija, jonka toisteisten hakemusten välinen aika oli niin pitkä, 165 päivää eli noin 5,5 kuukautta, ettei hakemusten voida katsoa enää jätetyn ajallisesti lähekkäin. Siten se jätetään pois laskuista. Kuitenkin vertailuun mukana otetaan hakija, jonka hakemusten välillä oli pitkäaikainen aikaväli 81 päivää eli noin 2,7 kuukautta, koska hakijan ennen saneeraushakemusta vireillä ollut konkurssihakemusta ei ehditty tässä välissä ratkaista.

Tällä rajauksella aineistosta löytyi uusia, ns. pikaisesti toistuvia hakemuksia 15 kappaletta eli 4,7 % kaikista hakemuksista (N=319). Tällaisia hakemuksia jätti 11 yritystä eli 3,6 % hakijayrityksistä (N=303). Kaikista toistuvista hakemuksista kuusi pantiin vireille samana tai seuraavana päivänä siitä, kun edeltävän hakemuksen käsittely on päättynyt. Hakijoiden viimeisimmiksi jääneistä hakemuksista neljässä (36,4 %, N=11) aloitettiin saneerausmenettely. Saneerausohjelma vahvistettiin kahdessa tapauksessa (18,2 %, N=11). Toistuvia hakemuksia jättäneistä hakijoista lopulta neljän hakijan hakemuksia ei arvioitu missään vaiheessa aineellisesti, vaan niiden hakemukset tulivat peruutetuiksi tai tutkimatta jätetyiksi. Toistuvia hakemuksia tehneistä hakijoista lopulta konkurssin olivat syksyllä 2021 tarkistettaessa välttäneet vain ne kaksi yritystä, joille oli vahvistettu saneerausohjelma.

Taulukko 3. Toistuvia hakemuksia jättäneiden hakijoiden määrä ja näiden yritysten menestyminen verrattuna yksittäisen hakemuksen jättäneisiin yrityksiin.

	Saman hakijan uudet hakemukset	Yksittäiset hakemukset
Osuus, kappaletta	26	291
Osuus, prosenttia hakemuksista	8,2 %	91,2 %
Uuden hakemuksen jättäneitä yrityksiä, kappaletta	11	-
Saneeraushakemus hyväksytty	36,4 %	56,7 %
Saneerausohjelma vahvistettu	18,2 %	26,8 %
Konkurssissa tarkasteluhetkellä	81,8 %	69,3 %

Jos kunkin hakijan uusien, toistuvien hakemusten käsittelyajat lasketaan yhteen, saman hakijan yhteenlasketuksi menettelykestoksi saadaan keskimäärin 53 päivää. Jos hakijan ensimmäinen hakemus lasketaan vielä mukaan, tulos on keskimäärin 75 päivää. Vertailun vuoksi koko aineistossa keskimääräinen hakemuksen käsittelyn kesto oli aineistossa 70 päivää (N=289), jos uusia hakemuksia jättäneiden hakijoiden hakemuksia ei lasketa mukaan.

Saman hakijan toisen hakemuksen käsitteleminen kesti käräjäoikeudessa keskimäärin 44 päivää ja kolmannen hakemuksen keskimäärin 34 päivää. Neljäs hakemus oli vain yhdellä hakijalla ja sen käsittelyaika oli seitsemän päivää. Kun tarkastellaan kaikkia toistuvia hakemuksia, havaitaan, että yksittäisen toistuvan saneeraushakemuksen käsitteleminen kesti keskimäärin 39 päivää ja vaihteluväli oli viidestä 106 päivään.

Toistuvia saneeraushakemuksia jättäneillä hakijoilla ensimmäisestä saneeraushakemuksen vireillepanon päivästä konkurssiin asettamisen kului keskimäärin 146 päivää.³⁴ Ainoastaan yksittäisen hakemuksen jättäneiden hakijoiden sama aikaväli oli pidempi, keskimäärin 209 päivää (N=201).

Taulukko 4. Toistuvien hakemusten käsittelyajat ja konkurssiin asettamiseen kulunut aika keskimäärin.

	Toistuvat hakemukset	Yksittäiset hakemukset
Käsittelyaika yhteensä, päivää	75	70
Käsittelyaika – toinen, kolmas ja neljäs hakemus yhteensä, päivää	53	-
Konkurssiin asettamiseen kulunut aika, päivää	149	209

Voidaan siis esittää päätelmä, että toistuvien hakemusten käsittelyyn käytetty aika on olennaisesti lyhyempi jokaisen uuden hakemuksen kohdalla. Yhteenlasketun menettelyn kesto toisaalta pitenee, mikäli hakija jättää toistuvia hakemuksia. Näin ollen aineiston pohjalta voidaan todeta, että toistuvilla hakemuksilla voidaan saavuttaa aikahyötyä noin viisi päivää verrattuna vain yhden hakemuksen jättämiseen.

On vaikeammin selitettävissä, miksi toistuvia hakemuksia jättäneet velalliset näytettäisiin asetettavan konkurssiin nopeammin kuin yksittäisiä hakemuksia jättäneet velalliset. Selittävät tekijät on haettava kunkin tapauksen erityispiirteistä eikä niitä valitettavasti voida päätellä tämän tutkimuksen aineistosta. Potentiaalisia selityksiä voisivat olla odotettua parempi taloudellinen tilanne, liiketoiminnan myynnin neuvottelu tai velkojien neuvotteluhaluus. Toisaalta sopiva selitys olisi myös se, että hakija on viivytännyt konkurssia saneeraushakemuksilla parhaan kykynsä mukaan, mutta tilanteet ovat olleet niin epätoivoisia, että konkurssi on saavutetusta aikahyödystä huolimatta asetettu nopeasti – muttei kuitenkaan niin nopeasti kuin ilman toistuvia hakemuksia. Varmuutta viivyteltäytarkoituksen yhteydestä toistuviin hakemuksiin ei siis voida aineistosta johtaa, joskin konkreettinen havainto saavutettavissa olevasta aikahyödystä voitiin todeta.

Mietinnössä ehdotettu uusi YSL 70 a § -säännös on tarkoitettu sovellettavaksi tilanteessa, jossa asia on jo vähintään kerran aineellisesti ratkaistu riittävästi asiana oikeudenkäyntimenettelyssä ja tuomioistuimien on otettava kantaa väitteisiin.³⁵ *Aineiston perusteella ehdotettua uutta säännöstä ei voitaisi juurikaan soveltaa, koska toisteisia saneeraushakemuksia ei jätetä hylätyksi tulleiden hakemusten jälkeen.* Kaikki aineiston toisteiset hakemukset pantiin vireille edeltävän tai edeltävien hakemusten tultua sillensä jätetyiksi hakemuksen peruuttamisen vuoksi, tutkimatta jätetyiksi hakemuksen puutteellisuuden vuoksi tai sen takia, että aiempi hakemus oli yhä vireillä sen tultua tutkimatta jätetyksi.

Voisi olla hyödyllistä muuttaa ehdotettua sanamuotoa siten, että se ei edellyttäisi mutta kuitenkin sallisi aiemman ratkaisun huomioimisen. Miettimisen arvoinen *vaihtoehto olisi myös kirjata lakiin aiempi hakemus vaihtoehtona aiemman ratkaisun huomioimiselle.* Näitä lievennyksiä vaatimuksista voidaan kuitenkin pitää ongelmallisina, sillä hakemusta ei ole tällöin välttämättä käsitelty riittävässä laajuudessa, jotta voitaisiin arvioida sen perusteettomuutta. Röyhkeimmissä toistuvien hakemusten tapauksissa tämä olisi kuitenkin mahdollista. Tulisi olla mahdollista voida puuttua ainakin niihin tapauksiin, joissa ketjutetaan hakemuksia pitämällä niitä perusteetta vireillä, kunnes ne jätetään tutkimatta puutteellisenä. Kun huomioidaan, että OK 5:6 periaatteessa mahdollistaa puuttumisen jo nykyisellään ilman aiempaa tuomioistuimen ratkaisua, ei lievennetylläkään sanamuodolla varsinaisesti heikennettäisi hakijoiden mahdollisuuksia asianmukaiseen käsittelyyn.

³⁴ Laskutoimituksesta on rajattu pois kaksi pisintä aikaväliä, koska jos yritys asetetaan konkurssiin yli vuoden päässä saneeraushakemuksesta, sitä ei voitane pitää viivyteltynä (mutta ehkä epätoivoisena).

³⁵ OM 2022:18, s. 102.

Aineiston tapauksista saneeraushakemus on hylätty tai se olisi tutkijan arvion mukaan kuulunut hylätä sen selvän perusteettomuuden takia vain yhdeksässä tapauksessa (2,8 %, N=319). Nämä saneeraushakemukset olivat seitsemässä tapauksessa kaikki perusteettomia, koska ne eivät täyttäneet yrityssaneerauslain 1 § 1 momentin mukaista edellytystä jatkamiskelpoisesta, tervehdytettävissä olevasta liiketoiminnasta. Loput kaksi hakemusta olivat perusteettomia, koska velallisen aiempi saneerausohjelma oli yhä vireillä. Yhdessäkään perusteettomana hylätyssä hakemuksessa ei viitattu aiempaan tuomioistuimen ratkaisuun tai tehtyyn hakemukseen. Yhteenvedon voidaan todeta, että käytännössä toistuvia saneeraushakemuksia tehdään, joskin vain vähän. Aineiston analyysi osoittaa, että toistuviin hakemuksiin ei puututa OK 5:6 nojalla, vaikka se periaatteessa olisi mahdollista. Näin ollen ehdotetulla muutoksella yrityssaneerauslakiin olisi selkeä käytäntöä ohjaava vaikutus, sillä sen myötä toistuviin hakemuksiin olisi aiempaa helpompaa puuttua. Muutoksen käytännön merkitystä kuitenkin vähentäisi se, että aiemmin on huomattu, että muutoksessa esitetyt toistuvien hakemusten hylkäämisen kriteerit eivät parhaalla mahdollisella tavalla osu käytännön ilmiöön.

5 ASIAMIEHEN VAHINGONKORVAUSVELVOLLISUUS

5.1 SAALISTUSLUONTEINEN SANEERAUSHAKEMUSPALVELUJEN MARKKINOINTI

Mietinnössä esitetään melko huolestunut kannanotto ns. saalistusluonteisesta saneerauspalvelujen markkinoinnista velallisille, joita velkoja on hakenut konkurssiin. Tällöin hakemusta ei laadita aidosti velallisen aloitteesta, vaan saneerauspalvelun tarjoaja houkuttelee velallisen jättämään saneeraushakemuksen.³⁶ Tämä huoli on mietinnössä katsottu osaltaan perusteluksi sille, että asiamiehelle asetettaisiin korvausvelvollisuus ilmeisen perusteettoman hakemuksen aiheuttamasta vahingosta. Aineiston pohjalta on erittäin helppo tarkastella ilmiön todellisuutta mutta myös huolen aiheellisuutta. Tätä varten tässä käsitellään ensin saneerauspalvelujen käyttöä aineiston tapauksissa, minkä jälkeen tarkastellaan tarkemmin heidän rooliaan konkurssihakemuksen vireillä ollessa jätetyissä hakemuksissa ja ilmeisen perusteettomina hylätyissä hakemuksissa. Lopuksi vielä esitetään muutama lainopillinen huomio korvattavan vahingon laajuudesta.

Toinen asiamiehiä koskeva muutosehdotus koskee kelpoisuusvaatimuksia. Niitä on ehdotettu nostettavaksi. OK 15:2:än ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti. Ehdotettu sanamuoto kuuluu: Mitä 4 momentin 2 kohdassa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) mukaisessa saneerausmenettelyä koskevassa asiassa, joka on vireillä samanaikaisesti kuin samaa velallista koskeva konkurssihakemus. Mietinnössä tämä esitys on sijoitettu viivyttelyluonteisia saneeraushakemuksia koskevan kappaleen alaluvuksi.³⁷ Siinä ei kuitenkaan avata, miten tarkalleen ottaen tämä ehkäisee viivyttelyä. Ilmeinen vaikutus lienee se, ettei asiamiehen vaihtamiseen ja uuden asiamiehen perehtymiseen kulu aikaa. Näin saadaan vähennettyä viivyttelyllä saavutettavissa olevaa aikahyötyä. Aineiston pohjalta ei kuitenkaan kyetä arvioimaan, millaiseksi tällainen viive muodostuu tai kuinka usein asiamiestä joudutaan vaihtamaan. Voidaan kuitenkin todeta, että tämä muutos vaikuttaisi epätasaisesti markkinoilla oleviin saneerauspalvelujen tarjoajiin eikä tällä kyettäisi varsinaisesti estämään toimintaa. Sen sijaan toimijat joutuisivat todennäköisesti siistimään markkinointiaan, koska muutoksen myötä valvonta- ja kurinpitotoimet osuisivat myös heihin.

Aineistosta huomataan, että saneeraushakemuksen tekemiseen käytetään velallisyrittäjän ulkopuolista asiamiestä 74,6 % (N=319) hakemuksista.³⁸ Näistä kaikkiaan 238 asiamiehen avustuksella tehdystä hakemuksesta huomataan selkeästi, että tietyt nimet toistuvat asiamiesten joukossa hyvin usein. Kaikkiaan 167 (52,4 %, N=319) hakemusta on heidän jättämiään. Näiden toimijoiden kotisivuja ja hakemuksia tutkimalla selviää nopeasti, että kyseessä ovat kuvattuja saneerauspalveluja tarjoavat niin sanotut saneerauskonsultit. Näitä toimijoita voidaan luonnehtia yrityksen kriiseihin keskittyneiksi konsultointipalveluiksi tai puhtaasti saneeraushakemuksiin keskittyneiksi palveluntarjoajiksi. Jos näistä toimijoista katsotaan viittä suurinta, huomataan niiden osuu-

³⁶ OM 2022:18, s. 37. Ks. jo aiemmin Savolainen 2004, s. 64.

³⁷ OM 2022:18, s. 37.

³⁸ Viidessä tapauksessa tieto ei ollut saatavissa aineistosta.

den kaikista saneeraushakemuksista olevan 48,9 %. Saneeraushakemusten palveluja voidaan tämän pohjalta pitää melko keskittyneinä markkinoina – lähestulkoon puolet Suomessa jätettävistä saneeraushakemuksista on viiden eri palveluntarjoajan laatimia.

Taulukko 5. Saneerauskonsulttien osuudet laadituista hakemuksista kategorioittain.

	Saneerauskonsultti	Ei saneerauskonsulttia
Osuus kappaletta	167	152
Osuus prosenttia	52,4 %	47,6 %
Osuus, konkurssihakemus ennen saneeraushakemusta	63,1 %	36,9 %
Osuus, ei konkurssihakemusta ennen saneeraushakemusta	40,8 %	59,2 %

Jos velallista on haettu konkurssiin ennen saneeraushakemuksen jättämistä,³⁹ saneerauskonsulttien palveluja on käytetty 101 (63,1 %, N=160) hakemuksessa. Osuus oli vain 58 kappaletta saneeraushakemuksista (40,8 %, N=142), jos konkurssihakemusta ei ollut tehty sitä ennen.⁴⁰ Tämä kohonnut osuus viittaa vahvasti siihen, että mietinnössä esitetty ”saalistava” toimintamalli on olemassa ja suhteellisen yleinen. On kuitenkin vielä arvioitava, millainen vaikutus näillä hakemuksilla on tervehdyttämistavoitteelle.

Saneerauskonsulttien konkurssiasian vireillä ollessa laatimista saneeraushakemuksista hylättiin 50 (49,4 %, N=101). Tämä on olennaisesti parempi tulos kuin niillä hakijoilla, jotka eivät tällaisia palveluja käyttäneet, sillä niiden kohdalla hylättiin 71,2 % (N=59) hakemuksista. Vertailutietona ilman vireillä olevaa konkurssiasiaa saneerauskonsulttien laatimista hakemuksista hylättiin 19 (32,8 %, N=58), kun vastaavassa tilanteessa ilman tällaisia palveluntarjoajia hakemus hylättiin 39,2 prosentissa (N=79) tapauksista.

Tämä havainto on syytä yhdistää aiemmin todettuun siitä, että 90 % niistä yrityksistä, joilla oli saneeraushakemusta jätettäessä konkurssiasia vireillä, päätyi myöhemmin konkurssiin.⁴¹ Voidaan päätellä, että saneerauskonsulttien suorittama markkinointi lisää konkurssihakemuksen jälkeen vireille pantujen saneeraushakemusten määrää, eikä näillä hakemuksilla ole tilastojen pohjalta hyviä selviytymismahdollisuuksia. Toisaalta voidaan myös todeta, että niistä 16 aineiston yrityksestä, jotka eivät ole tarkasteluhetkellä päätyneet konkurssiin, vaikka niillä oli saneeraushakemusta jätettäessä vireillä konkurssiasia, 13 yritystä edusti joku tässä tarkasteluista saneerauskonsultista. Tällaisten onnistumisien osuus on kuitenkin vain 12,9 % (N=101) näiden toimijoiden konkurssiasian vireillä ollessa laatimista hakemuksista. Vastaavat onnistumiset ilman konsulttipalvelua ovat kuitenkin vielä harvinaisempia – vain 5,1 prosentissa (N=59) tapauksissa. Aineiston pohjalta voidaankin todeta, että konkurssi on vältetty useammin silloin, kun konsulttipalvelua on käytetty. Jos tarkastellaan koko aineiston kaikkia hakemuksia, konkurssiin on päädytty 76,9 prosentissa (N=143) tapauksista ilman konsulttipalvelua ja 65,3 prosentissa (N=167) tapauksista, joissa palvelua on käytetty.⁴²

³⁹ Toisin kuin mietinnössä esitettyssä määritelmässä, aineistoa analysoitaessa ei tehty eroa sen välillä, oliko konkurssihakemuksen jättänyt velallinen vai velkoja.

⁴⁰ Luvuista puuttuvat kahdeksan tapausta olivat sellaisia, missä ei voitu aineistosta määritellä, oliko konkurssihakemus vireillä ennen saneeraushakemusta.

⁴¹ Ks. tarkemmin edellä jakso 3.

⁴² Yhdeksässä tapauksessa ei voitu määritellä aineiston pohjalta, oliko konsulttia käytetty vai ei, joten näitä tapauksia ei ole laskettu kumpaankaan kategoriaan.

Taulukko 6. Vertailu saneerauskonsulttien käytöstä muihin hakemuksiin jaoteltuna konkurssihakemuksen vireilläolon mukaan.

	Ei konkurssihakemusta vireillä ja saneerauskonsultti	Ei konkurssihakemusta vireillä ja ei saneerauskonsulttia	Konkurssihakemus ensin vireillä ja saneerauskonsultti	Konkurssihakemus ensin vireillä ja ei saneerauskonsulttia
Saneeraushakemus hyväksytty	67,2 %	60,8 %	50,5 %	28,8 %
Saneerausohjelma vahvistettu	44,1 %	32,5 %	11,8 %	5,1 %
Konkurssissa tarkasteluhetkellä	39,7 %	67,1 %	87,1 %	94,9 %

Näyttäisi siis aineiston valossa siltä, että saneerauskonsulttien palvelun käyttö nostaa todennäköisyyksiä saneeraushakemuksen hyväksymisestä. Syy-yhteys saneerausohjelman vahvistamiseen ja konkurssin välttämiseen ei ole yhtä suora, sillä saneerausmenettelyn alettua konsulttipalvelulla ei ole enää roolia. Aineistosta on kuitenkin havaittavissa saneerauskonsultin palvelujen käytön selkeä korrelaatio hakemuksen hyväksymiseen, saneerausohjelman vahvistamiseen ja konkurssin välttämiseen – palvelua käyttäneet yritykset ovat menestyneet paremmin kaikilla näillä mittareilla.

Näin ollen on todettava, että aineiston pohjalta ”saalistavat” palveluntarjoajat eivät vaikuta niin epäedullisilta kuin mietinnössä on todettu. Saneerauskonsulttien toiminnalla on havaittavissa oleva positiivinen yhteys yrityksen tervehtymiseen. Tässä tutkimuksessa ei ole kuitenkaan kyetty arvioimaan niitä haitallisia vaikutuksia, jotka aiheutuvat näiden palvelujen turhasta käyttämisestä. Voi hyvin olla, että muutaman prosenttiyksikön nousu tervehdyttämisten onnistumisten määrässä tai konkurssin välttämässä ei aiheuta niin paljon positiivisia vaikutuksia, että ne riittäisivät kattamaan haitat niistä tapauksista, joissa konkurssi viivästyy, koska saneeraushakemusta ei olisi jätetty ilman toimijan palvelun markkinointia. Toimintamalli edellyttäisi mielestämme tarkempaa tutkimista sen hyödyistä ja haitoista.

5.2 ASIAMIESTEN OSALLISUUS ILMEISEN PERUSTEETTOMISSA SANEERAUSHAKEMUKSISSA

Mietinnössä ehdotetaan muutettavaksi YSL 93 §. Nykyisin siinä säädetään, että se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta panee vireille ilmeisen perusteettoman hakemuksen saneerausmenettelystä, on velvollinen korvaamaan vahingon, joka velalliselle tai velkojalle tämän vuoksi aiheutuu. Ehdotettu muutos ulottaisi vastuun koskemaan myös vireillepanijan oikeudenkäyntiavustajaa tai -asiamiestä.⁴³

Avustajan vahingonkorvausvelvollisuutta koskevan muutosehdotuksen taustalla on erityisesti sellaisten tilanteiden torjuminen, joissa yrityssaneeraushakemusta ei laadita aidosti velallisen aloitteesta, vaan avustaja aktiivisesti ja ”saalistusluontoisesti” markkinoi yrityssaneeraushakemuksen laatimista velallisille, joita velkoja on hakenut konkurssiin.⁴⁴ Tätä lausumaa täsmennetään myöhemmin kuvailemalla tarkemmin vahingonkorvausvelvollisuuden aiheuttavaa toimintamallia. Tarkoitus on, ettei asiamies avusta tai kehota ilmeisen saneerauskelvotonta yritystä laatimaan hakemusta. Kyseessä voisi olla esimerkiksi tilanne, jossa yrityssaneerausta hakenut kirjanpitovelvollinen yritys ei olisi pitänyt lainkaan kirjaa liiketoiminnastaan. Säännös voisi tulla sovellettavaksi myös siinä tapauksessa, jos avustaja toimittaa samanlaisia hakemuksia useiden velallisten kohdalla. Käytännössä tämä siis vain vaihtaa velallisen nimen ja vastaavat tiedot valmiiseen täysin puutteelliseen pohjaan.⁴⁵

Ehdotetulla avustajan vahingonkorvausvelvollisuudella ei kuitenkaan puututtaisi suoraan näiden palveluntarjoajien liiketoimintamalliin, vaan pikemminkin tasoitettaisiin sen haitallisimpia ilmenemismuotoja tarkemmalla

⁴³ OM 2022:18, s. 37 ss. ja 109.

⁴⁴ OM 2022:18, s. 37.

⁴⁵ OM 2022:18, s. 109.

vaatimuksella perehtyä asiakkaan olosuhteisiin. Muutos vaikuttaisi myös olevan omiaan nostamaan tällaisten palveluntarjoajien palvelun arvoa ja lisäämään todennäköisyyttä tervehdyttämisestä. Tämän lisäksi tarkemmin toteutettava saneerauskelvottomien yritysten karsiminen pois vähentäisi osaltaan edellä kuvattuja toiminnan haittoja, jolloin palveluntarjoajien tuomat hyödyt olisivat suhteessa merkityksellisempiä.

Aineistoa tarkasteltaessa löydetään ainoastaan kaksi tapausta, joissa on vaadittu korvausta YSL 93 §:n nojalla. Tämä edustaa vain 0,6 % aineiston tapauksista. Ainoastaan toisessa näistä tapauksista hakemuksen oli laatinut saneeraus konsultti. Voidaan myös esittää arvio siitä, että vahingonkorvausta olisi voitu vaatia niissä yhdeksässä tapauksessa, joissa hakemus hylättiin OK 5:6 nojalla. Kun tarkastellaan perusteettomana hylättyjä hakemuksista, huomataan niistä seitsemän (77,8 %, N=9) olleen saneeraus konsulttien laatimia.

Tämä osaltaan osoittaa tapausten pienestä määrästä huolimatta, että näille toimijoille sattuu ylilyöntejä ja että mietinnössä esitetty huoli saneerauskelvottomien velallisten houkuttelusta menettelyyn on aiheellinen.⁴⁶ Voidaan kuitenkin huomauttaa, että kovin laajasta ilmiöstä ei ole kyse. Tästä huolimatta ei voitane pitää hyväksyttävänä, että ammatikseen saneeraushakemuksia laativat asiamiehet tekevät niin karkeita virheitä, että jättävät ilmeisen perusteettomia hakemuksia. Nämä toimijat laativat kymmeniä saneeraushakemuksia joka vuosi, joten heillä pitäisi olla vaadittavat tiedot ja taidot tunnistaa menettelyyn kelvottomat yritykset. Toiminnassa on siis näiltä osin siistimisen varaa ja korvausvelvollisuus voisi osaltaan johtaa näiden ongelmien korjaamiseen.

Aineiston pohjalta on hyvin vaikea arvioida mietinnössä esiin tuotuja samanlaisia hakemuksia useita velallisia koskien. Näissä ns. blankohakemuksissa käytännössä vain vaihdetaan velallisen nimi ja vastaavat tiedot valmiiseen puutteelliseen pohjaan.⁴⁷ Asiamiesten laativista hakemuksista huomasi kiistatta, että ne on laadittu mallipohjaa käyttäen. Usein niissä myös toistettiin samankaltaisia argumentteja tervehdyttämiskelpoisuudesta. Menettelytapaa itsessään ei voida pitää ongelmallisena, vaan pitäisi pystyä osoittamaan, että näitä käytetään ilman velallisen tilanteeseen mukauttamista. Valitettavasti tutkimusta toteutettaessa ei aineiston tiedoista pystytty varmistamaan, vastasivatko esitetyt tiedot kulloinkin hakijana toimineen velallisen tilannetta. Tuomioistuinasiaakirjojen lisäksi olisi pitänyt tarkastella mahdollisesti laadittuja maksuohjelmia sekä velallisten kirjanpitoa ja tilinpäätöksiä.

5.3 KORVATTAVA VAHINKO

Mietinnössä ei myöskään oteta kantaa asiamiehen korvausvelvollisuuden laajuuteen. Alkuperäisessä YSL:n esitöissä mainittiin vain lyhyesti, että esimerkiksi aiheettomiksi osoittautuneista väliaikaisista kielloista aiheutuneet vahingot voisivat tulla korvattaviksi.⁴⁸ Lausumaa voidaan pitää jokseenkin epäinformatiivisena, sillä ilmeisen perusteettoman hakemuksen johdosta tuskin määrätään väliaikaisia kieltoja.⁴⁹ Käytännöllisempi linjaus korvattavista vahingoista löytyy korkeimman oikeuden ratkaisusta 2011:48.⁵⁰ Sen mukaisesti lainkohdassa tarkoitettu vahinko voi tarkoittaa myös velkojalle aiheutuvia oikeudenkäyntikuluja. Aineistossa esiintyy vain kaksi tapausta, missä YSL 93 §:n perusteella vaadittiin korvausta, ja molemmissa vaadittiin oikeudenkäyntikuluja.

Kummassakin tapauksessa korvauksia vaatineet velkojat olivat asunto-osaakeyhtiöitä. Toisessa tapauksessa velkoja oli velalliselle liiketilan vuokrannut asunto-osaakeyhtiö, kun taas toisessa tapauksessa korvausta vaatineet velkojat olivat velallisen kesken jättämiä rakennuskohteita hallitsevat asunto-osaakeyhtiöt. Ensimmäisessä korvauksia vaadittiin ja tuomittiin 840 euroa. Jälkimmäisessä molemmat velkojat vaativat 3720 euroa korvauksia, jotka myös tuomittiin.

Epäselväksi jää vielä, voidaanko esimerkiksi velallisen toiminnan aiheuttomasta jatkamisesta aiheutuneita velkojen tappioita tai konkurssiin asettamisen viivästymisen vuoksi vähentynyttä jako-osuutta vaatia korvatta-

⁴⁶ Ks. samansuuntaisesti Kärki KAM 1/2021, s. 91 alaviite 88.

⁴⁷ OM 2022:18, s. 109.

⁴⁸ HE 182/1992 vp, s. 110.

⁴⁹ Ks. Pinomaa 2019, s. 208.

⁵⁰ Kohdassa 8.

vaksi.⁵¹ Näin laaja korvausvelvollisuus voisi osoittautua ongelmalliseksi, puhumattakaan siitä, että se todennäköisesti olisi tarpeettoman ankara asiamiehiä kohtaan. Vähentynyt jako-osuus ei voinekaan tulla korvattavaksi, sillä suora syy-yhteys vahinkoon tuskin voi syntyä. Selvää on, että hakemuksen vireilläolo mahdollistaa velallisen määräysvallan säilyttämisen, mutta varsinainen syy vahinkoon löytyy velallisen tekemistä konkreettisista määräystoimista. Hakemuksen vireilläolo osaltaan ainoastaan mahdollistaa vahinkoa aiheuttaviin toimiin ryhtymisen.

6 HAKEMUSTEN PUUTTEELLISUUS, TÄYDENNYSPPYNNÖT JA MÄÄRÄAJAN PIDENNYKSET

6.1 HAKEMUSTEN PUUTTEELLISUUDEN TEOREETTINEN YHTEYS VIIVYTTELYYN

Mietinnössä tuotiin esiin monia viivytelyyn mahdollisesti vaikuttavia tekijöitä ja pyrittiin tuomaan esiin keinoja hankaloittaa viivytelyä. Kaikkia mahdollisuuksia ei kuitenkaan kartoitettu. Aiemmin on esitetty näkemyksiä siitä, että saneeraushakemuksen puutteellisuus ja täydennyskehotuksen määräaikoihin pyydettyvät pidennykset toimisivat varhaisina indisioina viivytelytarkoituksesta tai ainakin toimisivat varomerkkeinä velallisen motiivien tarkemmalle tarkastelulle.⁵² Tässä kirjoituksessa tutkittava ilmiö, viivytely- tai keinotteluluonteinen saneeraushakemus, pitää jo määritelmällisesti sisällään viivyttämisen, toisin sanoen aikahyödyn tavoittelun. Näin ollen lienee tarkoituksenmukaista tarkastella aikahyödyn hankkimisen kannalta ilmeistä osaa tuomioistuinprosessia, toisin täydennyspyyntöjen määräajan pidennyksiä. Epäily on, että viivyttävä tai keinotteleva velallinen pyrkii käyttämään määräajan pidennyspyyntöjä viivyttääkseen hakemuksen ratkaisua.

Tuomioistuin voi pyytää hakijaa täydentämään hakemusta, mikäli se on sisällöltään puutteellinen, toisin sanoen se ei täytä sisällölle (YSL 69 §) ja liitteille⁵³ asetettuja vaatimuksia.⁵⁴ Täydentämisestä säädetään OK 5:5:ssä, joka soveltuu yrityssaneerausasiaan OK 8:13:ssä olevan viittaussäännöksen vuoksi. Jos hakemus on jäänyt puutteelliseksi taikka on epäselvä tai sekava, kärjäoikeus kehottaa hakijaa määräajassa korjaamaan hakemustaan, jos se on asian käsittelemiseksi välttämätöntä. Samalla hakijalle ilmoitetaan, millä tavalla hakemus on puutteellinen, epäselvä tai sekava, ja että hakemus voidaan jättää tutkimatta tai hylätä, jos hakija ei noudata täydentämiskehotusta.⁵⁵ Mikäli täydentäminen laiminlyödään, niin puutteellinen hakemus jätetään tutkimatta (OK 5:6.1). Tutkimatta jättäminen on kuitenkin sallittua vain silloin, kun kärjäoikeus on vaatinut täydentämistä kirjallisesti ja antanut täydentämiskehotuksen asianomaiselle tiedoksi OK 11 luvun mukaisesti.⁵⁶

Erityisestä syystä tuomioistuin voi pidentää täydentämisen määräaikaa (OK 5:5.2). Määräajan pidentämiseksi edellytettäviä erityisiä syitä ei avata laissa tämän tarkemmin. Hallituksen esityksessä erityisenä syynä yrityssaneeraushakemuksen käsittelyssä pidetään muun muassa tilintarkastajan estettä, vuosilomia ja kiireellisiä tehtäviä.⁵⁷ Käytäntö näyttää jonkin verran erkaantuneen näistä linjauksista. Käytännössä erityisten perusteiden kriteeri vaikuttaa muodostuneen melko avoimeksi ja määräaikaa myönnetään hyvinkin kevyin perustein.

⁵¹ Kirjallisuudessa on katsottu, että pienentynyt jako-osuus voisi tulla korvattavaksi, joskin tätä pidettiin käytännössä merkityksettömänä, koska velallisyritys on ennestäänkin vastuussa velasta. Ks. Koulu ym. Päivittyvä verkkojulkaisu, kohdassa IV.3. Saneerausmenettelyn aloittamisedellytykset. Aloittamisharkinta. Hakemuksen perusteettomuus. Ks. myös Koulu 2007, s. 79. Nyt ehdotetulla muutoksella vastuu kuitenkin laajenisi koskemaan myös asiamiestä, minkä johdosta vahingon laajuuden tulkinnalla olisi sen myötä myös konkreettinen merkitys.

⁵² Ks. asiantuntijoille suunnatun kyselytutkimuksen vastauksista tähän liittyen Kärki KAM 1/2021, s. 42.

⁵³ Lista vaadituista liitteistä löytyy yrityksen saneerauksesta annetun asetuksen 1 §:stä.

⁵⁴ Ks. Linna 2022, s. 128. Ks. nimenomaisesti YSL osalta Koskela 1994, s. 75. Ks. myös Koulu ym. Päivittyvä verkkojulkaisu, kohdassa IV.2. Aloite. Saneeraushakemus ja sen jättäminen. Hakemuksen sisältö, sekä Pekka Pinomaa, Saneerausikäytäntö. Tietosanoma 2019, s. 45–46, ja Laakso – Laitinen – Vento 2010, s. 170.

⁵⁵ Ks. tarkemmin Linna 2022, s. 128. Ks. myös Helenius – Linna 2021, s. 172.

⁵⁶ Linna 2022, s. 129.

⁵⁷ Ks. HE 152/2006 vp, s. 69.

Aineiston 319 tapauksesta tuomioistuini esitti hakemuksen täydennyskehotuksen 189 (59,2 %)⁵⁸ tapauksessa. Saneerausmenettely on aloitettu 45 prosentissa näistä tapauksista. Hakemuksen ratkaisemiseen kului keskimäärin 71 päivää. Konkurssihakemus oli jätetty ennen saneeraushakemusta 45 prosentissa täydennyskehotuksen sisältäneistä tapauksista. Näistä tapauksista voidaan lähteä tarkemmin selvittämään täydennyskehotusten määrääjän pidennyspyyntöjen yhteyttä viivytelyyn.

6.2 TÄYDENNYKSEN MÄÄRÄAJAN PIDENNUSPYYNNOT SANEERAUSHAKEMUKSESSA

Viivytelyn kannalta kiintoisa ilmiö on hakemuksen täydentämisen määrääjän pidennyksen pyytäminen jo saneeraushakemuksessa. Lisäaikaa on pyydetty jo hakemuksessa kaikkiaan 54 (16,9 %, N=319) tapauksessa. Tällainen pyyntö selittyy usein sillä, että hakemus on pitänyt laatia kiireellä. Hakemus on yleensä jätettävä kiireellisesti ainakin silloin, jos konkurssihakemus on jo vireillä. Aiemmin todettiin, että konkurssihakemus on ollut vireillä ennen saneeraushakemuksen jättämistä 50,2 %:ssa kaikista aineiston saneeraushakemuksista. Aineistosta huomataan, että 61,1 % (33 hakemusta, N=54) hakemuksen yhteydessä esitetyistä lisäaikapyynnöistä oli hakemuksissa, jotka jätettiin konkurssiasian ollessa vireillä. Konkurssi on siis keskimääräistä useammin jo vireillä, mikäli saneeraushakemuksen yhteydessä pyydetään lisäaikaa täydentämiselle. 15 tapauksessa konkurssihakemus oli tullut vireille vasta saneeraushakemuksen jälkeen ja kolmessa konkurssihakemusta ei ollut jätetty ollenkaan. Toimintamalli ei siis näyttäisi olevan yksinomaan vireillä oleviin konkurssihakemuksiin liittyvä, mutta selkeä yhteys niillä on.

Aineistosta havaittiin, että jo hakemuksessa lisäajan pyytäminen ei kovin vahvasti ennakoanut sitä, että hakija olisi sen jälkeen hakenut uudestaan lisäaikaa täydentämiseen useammin kuin muissa hakemuksissa. Kuitenkin lisäaikapyyntö, etenkin ensimmäinen ja toinen lisäaikapyyntö, tehtiin useammin, mikäli lisäaikaa oli pyydetty jo hakemuksessa. Tämä osaltaan saattaisi viitata näiden hakemuksessa esitettyjen pyyntöjen yhteydestä viivyteltäytarkoitukseen.

Taulukko 7. Pidennyspyyntöjen osuudet niissä hakemuksissa, joissa on pyydetty lisäaikaa jo hakemuksessa verrattuna niihin, joissa sitä on pyydetty vasta myöhemmin.

	Lisäaikapyyntö hakemuksessa (N=54)	Ei lisäaikapyyntöä hakemuksessa (N=265)
1 pidennyspyyntö	40,7 %	37,3 %
2 pidennyspyyntöä	24 %	14,7 %
3 pidennyspyyntöä	7,4 %	6,0 %
4 pidennyspyyntöä	3,7 %	1,9 %
5 pidennyspyyntöä	-	1,5 %

Tätä päätelmää tukee se havainto, että 77,8 % näistä yrityksistä on asetettu konkurssiin tarkasteluhetkellä, verrattuna 68,3 % osuuteen, jos pidennyspyyntöä ei esitetty jo hakemuksessa.⁵⁹ Saneeraushakemusten hyväksymisen osalta ei ole olennaista eroa, joskin sekin viittaa samaan suuntaan – 50 % on hyväksytty, jos pidennyspyyntö esitettiin hakemuksen yhteydessä ja 54,7 %, jos ei.

Heikko tervehdyttämisen onnistumisprosentti voidaan selittää ainakin kahdella mahdollisella tavalla. Ensimmäkin ne yritykset, joille ei onnistuta laatimaan vähimmäisedellytykset täyttävää hakemusta, voivat olla taloudelliselta tilanteeltaan niin heikkoja, että tervehdyttäminen ei ole kovin todennäköistä. Tätä päätelmää puoltaa myös se havainto, että lisäaikapyynnön sisältävä hakemus tehdään aineiston keskiarvoa useammin silloin, kun konkurssihakemus on jo vireillä. Toisekseen näiden yritysten kirjanpito ja muu hallinto voi olla niin sekaisin, ettei täydentäminen onnistu edes pyydettyssä lisäajassa. Tätä selitystä puoltaa havainto siitä, että lisäajan pi-

⁵⁸ 33 tapauksessa tietoa ei löytynyt toimitetuista asiakirjoista.

⁵⁹ Koko aineiston keskiarvo on 69,9 %.

dennyspyynnöt ovat yleisempiä, mikäli lisääikaa on pyydetty ensimmäisen kerran jo hakemuksessa. Lisäksi tällainen sekasorto osaltaan myös heikentää saneerausennustetta.

Kolmas mahdollinen selitys on, että saneeraushakemuksen jättämisellä on tavoiteltu konkurssin viivyttämistä tai muita yrityssaneerausmenettelylle vieraita tarkoituksia. Tätä on vaikea kontrolloida aineistosta,⁶⁰ joskin viitettä voidaan hakea siitä, kuinka usein velkojat ovat esittäneet epäilyn 7.1 §:n 4 kohdan mukaisesta esteperusteesta. Väite on esitetty 9,3 % tapauksista, joissa pidennyspyyntö on esitetty jo hakemuksessa mutta 15,5 %:ssa, mikäli pidennyspyyntöä ei esitetty jo hakemuksessa.⁶¹ Näin ollen näyttäisi, ettei velkojien käytännössä hakemuksen yhteydessä esitettyyn lisäaikapyyntöön reagoida herkästi 4 kohtaan perustuvalla väitteellä.

6.3 TÄYDENTÄMISEN MÄÄRÄAJAN PIDENNUSPYYNNOT HAKEMUKSEN TÄYDENNYSKEHOTUKSEN JÄLKEEN

Aineistossa esiintyi kaikkiaan 158 tapausta, joissa täydennyksen määräaikaan pyydettiin pidennystä. Pyyntö esitettiin siis 39,5 % (N=319) tapauksista. Jos mukaan lasketaan myös ne pidennyspyynnot, jotka esitettiin jo hakemuksen yhteydessä, pidennystä pyydettiin kaikkiaan 49,5 % aineiston tapauksista.⁶² Lisäaikapyyntöjen määrä vaihteli aineiston tapauksissa yhden ja viiden välillä.⁶³ Määräajan pidennykset olivat keskimäärin yhteensä 24 päivää mediaanin ollessa 15 päivää.⁶⁴

Velkojat esittivät epäilyn 7.1 §:n 4 kohdan mukaisesta esteperusteesta kaikkiaan 22 (13,9 %, N=158) tapauksessa, jossa lisäaikaa oli pyydetty. Ilman lisäaikapyyntöä käsitellyissä saneerausasioissa vastaava luku oli 14,9 % (N=154). Vaikuttaisi siis samoin kuin hakemuksessa esitettyjen lisäaikapyyntöjen osalta, etteivät velkojat jostain syystä esitä näitä väitteitä. Toisaalta voi myös olla, että 1 ja 2 kohdan mukaiset väitteet ovat konkreettisempia ja aineiston valossa näyttäisi, että myös ne soveltuvat herkästi lisäaikapyyntöjä esittäneiden hakijoiden tilanteessa huonon tervehdyttämisen vuoksi. Tätä pohditaan tarkemmin tämän jakson loppupuolella.

Saneerausohjelma vahvistettiin kaikkiaan 20,3 % (N=158) tapauksista, joissa lisäaikapyyntö esitettiin ja 28,1 % (N=153) tapauksista, missä sellaista ei esitetty. Konkurssihakemus oli vireillä ennen saneeraushakemusta 61,4 % (N=158) tapauksista, joissa esitettiin pidennyspyyntö. Vastaava luku ilman pidennyspyyntöjä oli 37,3 % (N=153). Tarkasteluhetkellä oli asetettu konkurssiin 78,5 % näistä yrityksistä. Mikäli lisäaikapyyntöä ei ollut esitetty ollenkaan, konkurssiin oli tarkasteluhetkellä asetettu 62,7 % yrityksistä.

Myös näiden yritysten konkurssin kulusta voidaan hakea yritysten taloudellisesta tilasta kertovia päätelmiä. Mikäli lisäaikapyyntöä ei ollut esitetty, 34,4 % (N=96) näiden yritysten konkurseista oli tarkasteluhetkellä rauennut ja 6,3 % oli siirtynyt julkisselvitykseen. Mikäli lisäaikapyyntö oli esitetty, niin rauenneita konkurseja oli tarkasteluhetkellä 46,4 % (N=123) ja julkisselvitykseen oli siirrytty 5,7 % tapauksista. Näyttäisi siis aineiston valossa siltä, että lisäaikapyynnön esittävät hakijat ovat joko taloudellisesti heikompia tai niiden taloushallinto on niin sekaisin, ettei lisäajasta huolimatta voida saattaa hakemusta vähimmäisvaatimukset täyttäväksi.⁶⁵

⁶⁰ Velallisen tarkoituksiperistä on mahdotonta tehdä suoria havaintoja. Ks. ongelmasta tarkemmin YSL:n kontekstissa HE 182/1992 vp, s. 67–68, Koskelo 1994, s. 105, Koulu 1994, s. 270–271, Koulu 2007, s. 110 ja Laakso – Laitinen – Vento 2010, s. 321 ja 328.

⁶¹ Mukana myös samaisen lainkohdan nojalla tehdyt keskeytyspyynnot.

⁶² Kahdeksassa tapauksessa tietoa ei pystytty päättelemään aineistosta.

⁶³ Kappalemäärien esiintymistiheys on esitetty taulukossa 7.

⁶⁴ Näiltä osin aineiston asiakirjoissa oli poikkeuksellisen paljon puuttuvia tietoja. Määräajan kestoa ei voitu päätellä 87 (55,1 %, N=158) tapauksessa.

⁶⁵ Katso argumentaatiosta tarkemmin edellä jakso 7.2.

Taulukko 8. Lisäaikapyyntöjen määrä ja suhteellinen osuus. Yrityksen tervehdyttäminen on aineiston valossa selkeästi epätodennäköisempää, mikäli lisäaikapyyntö on esitetty.

	Lisäaikapyyntö	Ei lisäaikapyyntöä
Osuus koko aineistosta, kpl	158	153
Osuus koko aineistosta	49,5 %	47,7 %
Saneerausohjelma vahvistettu	20,3 %	28,1 %
Konkurssihakemus vireillä ennen saneeraushakemusta	61,4 %	37,3 %
Konkurssissa tarkasteluhetkellä	78,5 %	62,7 %

Pidennyspyyntötapauksissa saneeraushakemuksen jättämisestä saneerausmenettelyn päättymiseen joko hakemuksen hylkäämisellä, sillensä jättämisellä tai tutkimatta jättämisellä, menettelyn keskeyttämisellä tai ohjelman vahvistamisella kului keskimäärin 188 päivää mediaanin ollessa 153,5 päivää. Mikäli lisäaikapyyntöjä ei esitetty, vastaava keskiarvo oli 216 ja mediaani 201 päivää. Voidaan kuitenkin argumentoida, että viivytelytarkoitus ei voine olla kyseessä, mikäli yritykselle on kyetty vahvistamaan maksuohjelma, koska vahvistaminen edellyttää vähintään jonkinasteista velkojen luottamusta (YSL 54 §) ja tervehdyttämisen todennäköisyyttä (YSL 53 §). Mikäli ohjelmaa ei vahvistettu eikä lisäaikapyyntöjä esitetty, menettelyn keston keskiarvo oli tällöin 132 ja mediaani 111 päivää. Jos lisäaikapyyntö esitettiin, keskiarvoksi tulee 145 päivää ja mediaaniksi 121 päivää. Näissä tapauksissa lisäaikaa oli myönnetty keskimäärin 27 päivää mediaanin ollessa 17,5 päivää.

Saneeraushakemuksen vireilletulosta konkurssiin asettamiseen kului keskimäärin 205 päivää mediaanin ollessa 153 päivää vähintään yhden lisäaikapyynnön tehneiden kohdalla. Jos luvuista poistetaan ne tapaukset, joissa saneerausohjelma on vahvistettu, saadaan keskiarvoksi 184 päivää mediaanin ollessa 151 päivää. Ilman lisäaikapyyntöjä saneeraushakemuksen vireilletulosta konkurssiin asettamiseen kului keskimäärin 205 päivää mediaanin ollessa 166,5 päivää. Mikäli vahvistettujen saneerausohjelmien tapaukset poistetaan, keskiarvo on 181 päivää ja mediaani 160 päivää.

Taulukko 9. Myönnetty lisäajat, menettelyn kesto sekä kesto konkurssiin asettamiseen päivissä mitattuna jaoteltuna lisäaikapyyntöjen ja vahvistetun saneerausohjelman mukaan.

	Lisäaikapyyntö	Ei lisäaikapyyntöä	Lisäaikapyyntö muttei vahvistettu ohjelmaa	Ei lisäaikapyyntöä eikä vahvistettu ohjelmaa
Saneerausmenettelyn kesto, päivää	188	216	145	132
Kesto saneeraushakemuksesta konkurssiin asettamiseen, päivää	205	205	184	181
Myönnetty lisäaika, päivää	24	-	27	-
Myönnetty lisäaika, konkurssihakemus vireillä, päivää	22		23	

Näin ollen, kun on rajattu pois ohjelman vahvistamiseen päättyneet tapaukset, huomataan, että lisäaikapyynnöillä saavutettava aikaetu kasvaa. Tämä itsessään viittaa vahvasti siihen, että lisäaikapyynnöillä konkurssin viivyttäminen on todellinen toimintamalli. Päätelmää tukee myös se havainto, että konkurssihakemus on sel-

keästi useammin vireillä ennen saneeraushakemusta tapauksissa, joissa myös esitetään lisäaikapyyntö. Joskin voidaan myös huomata, että myönnetyn lisäajan kesto on keskimäärin 22 päivää, mediaanin ollessa 15 päivää, mikäli konkurssihakemus oli vireillä ennen saneeraushakemusta. Tämä viittaisi siihen, että tuomioistuimet tiedostavat näiden yritysten heikon saneerausennusteen ja suhtautuvat ankarammin pidennyspyyntöihin. Myös aineiston tiedot konkurssiin asettamisesta ja konkurssien raukeamisesta tukevat näkemystä heikosta saneerausennusteesta.⁶⁶

Voidaan siis selkeästi havaita, että niissä tapauksissa, joissa lisäaikapyyntö on esitetty, saneerausmenettelyn kesto on lyhyempi ja konkurssin alkamisen mediaaniaika on lyhyempi. Havainnot ovat hieman epäintuitiivisia, sillä lisäaikapyynnot yhdistetään teoreettisesti viivyteltäytarkoitukseen ja menettelyn keston pitkittymiseen. On kuitenkin huomattava, että vertailukohtana olevien yritysten joukko on tilastojen valossa todennäköisemmin välttänyt konkurssin ja sitä voidaan näin ollen pitää tervehdyttämisenusteeltaan parempana. Pidempi kesto todennäköisesti selittyy siis sillä, että menettelyssä tehdään asiallisia ja aikaa vieviä suunnittelutoimia, minkä lisäksi suurempi suhteellinen osuus menettelyn ajasta on käytetty varsinaisen tervehdyttämistarkoituksen edistämiseen eikä hakemuksen täydennyksen odottamiseen.

Aineiston valossa lisäaikapyynnot eivät lisää asian käsittelyaikaa verrattuna niihin tapauksiin, missä lisäaikapyyntöä ei esitetä. Toisaalta, koska menettelyn kesto on lyhyempi, täydennyksien odotteluun menee suhteellisesti suurempi osuus menettelyn kestosta. Voitaneen esittää päätelmä, että lisäaikapyynnöillä saavutettu viivytelyetu on konkreettisesti olemassa ja se vastaa myönnettyä lisäaikaa. Näin saadaan pidettyä vireillä sellainen saneeraushakemus, jolla ei ole realistisia tervehdyttämismahdollisuuksia.

Nämä havainnot antavat myös aihetta tarkastella lisäaikojen myöntämiskäytäntöjä. Toisaalta jo hakemuksessa jätetty lisäaikapyyntö näyttäisi jossain määrin viittaavan viivytelyyn. Toisaalta viesti ei ole erityisen vahva ja yhteys on selitettävissä myös näiden yritysten taloudellisen tilanteen heikkoudella tai taloudellisen aineiston sekavuudella. Selkeästi voidaan kuitenkin todeta, että lisäaikapyyntöihin voisi näissä tilanteissa suhtautua nykyistä ankarammin, sillä menettely saattaa viitata viivytelyyn.⁶⁷ Näiden yritysten saneerausennuste on huono, jolloin voidaan argumentoida, että hakija myös todennäköisemmin ymmärtää tämän, jolloin saneeraushakemuksen jättämisen motiivit voidaan myös helpommin kyseenalaistaa. Näistä syistä myös velkojat voisivat nykyistä aktiivisemmin vedota 4 kohtaan esteperusteena, etenkin mikäli hyvästä saneerausennusteesta kertovia seikkoja ei ole esitetty.⁶⁸ Toisaalta tällöin voi olla tarkoituksenmukaisempaa vedota pääasiassa 1 ja 2 kohdan mukaisiin esteperusteisiin.

7 KESKEISET JOHTOPÄÄTÖKSET TIIVIISTI

Oikeusministeriön mietinnössä esitetyt viivytelyn karsimiskeinot perustuvat hyvin pitkälti käytännössä havaituille ongelmille. Suoranaista tutkimustietoa näiden ongelmien luonteesta ja laajuudesta ei kuitenkaan ollut valmistelun tukena. Tässä kirjoituksessa on osaltaan vastattu tähän puutteeseen. Tarkastelu onkin paljastanut mietinnön kannanottojen olleen osin osuvia ja oivaltavia, mutta myös paikoin menneen lievästi ohi maalin.

Ensimmäinen arvioitu ehdotettu lainmuutos oli, että samanaikaisesti vireillä oleva konkurssihakemus ja yritys-saneeraushakemus käsiteltäisiin ratkaisukypsäksi samanaikaisesti. Aineiston tarkastelussa huomattiin, että samanaikaisesti vireillä olevia hakemuksia on noin puolet kaikista saneerausasioista. Näin ollen muutoksella saavutettaisiin helposti konkreettinen hyöty yleisessä soveltamistilanteessa. Kuitenkin konkurssihakemuksen ratkaisu tapahtuu jo nykyisin hyvin lyhyen ajan sisällä saneeraushakemuksen ratkaisemisesta, eivätkä näin saavutettavat vaikutukset vaikuttaisi erityisen paljon viivytelyyn. Muutoksen aiheuttamat oppimiskustannuk-

⁶⁶ Tuomioistuinten suhtautuminen ei poikkea niin paljon aineiston muista havainnoista, että ankaraa suhtautumista itsessään voitaisiin ainakaan aineiston valossa pitää syynä korkeammille konkurssiluvuille ja heikommalle saneerausennusteelle.

⁶⁷ Ks. Haajanen 2022, s. 86.

⁶⁸ Paikoin myös tuomioistuin voisi kiinnittää velkojien huomiota näihin seikkoihin. Ks. Koskela 1994, s. 76. Ks. myös Koulu ym. Päivittyvä verkkojulkaisu, kohdassa IV.3. Saneerausmenettelyn esteperusteet. Esteperusteiden funktio, tulkinta ja tutkiminen.

set ja resurssitarpeet tuomioistuimille ovat kuitenkin niin pienet, että pienenkin hyödyn saavuttaminen muu-
toksella on tavoittelemisen arvoista.

Mietinnössä ehdotettiin myös olennaisesti muuttumattomien uusien hakemusten perusteettomana hylkäämi-
sen helpottamista. Tarkoitus on estää peräkkäiset tai toistuvat hakemukset tai ainakin antaa konkreettisem-
mat ohjeet niiden käsittelylle. Aineistosta voidaan todeta, että käytännössä toistuvia saneeraushakemuksia
tehdään, joskin vain vähän. Toistuviin hakemuksiin ei puututa OK 5:6 nojalla, vaikka se periaatteessa olisi
mahdollista. Näin ollen ehdotetulla uudella YSL 70 a §:llä olisi selkeä käytäntöä ohjaava vaikutus, sillä sen
myötä toistuviin hakemuksiin olisi aiempaa helpompaa puuttua. Muutoksen käytännön merkitystä kuitenkin
vähentäisi se, että aineiston tarkastelussa havaittiin, että toistuvissa hakemuksissa on harvoin taustalla aiempi
tuomioistuimen antama ratkaisu tai asian aineellinen tutkinta. Ehdotetun sääntelyn riippuvuutta aiemmin an-
netusta ratkaisusta voisi olla syytä keventää.

Mietinnössä esitetään melko huolestunut kannanotto ns. saalistusluonteisesta saneerauspalvelujen markki-
noinnista velallisille, joita velkoja on hakenut konkurssiin. Aineiston pohjalta saneerauskonsulttien eli näiden
"saalistavien" palveluntarjoajien palvelut eivät vaikuta niin epäedullisilta kuin mietinnössä on todettu. Näiden
palveluntarjoajien toiminnalla on aineistossa havaittavissa oleva positiivinen yhteys yrityksen tervehtymiseen.
Tässä tutkimuksessa ei ole kuitenkaan kyetty arvioimaan niitä haitallisia vaikutuksia, mitkä aiheutuvat näiden
palvelujen turhasta käyttämisestä.

Saneerauspalveluja koskeva huoli on mietinnössä esitetty osaltaan perusteena asiamiehelle asetettavasta
korvausvelvollisuudesta perusteettoman hakemuksen aiheuttamasta vahingosta (YSL 93 §). Aineistoa tarkas-
teltaessa löydetään ainoastaan kaksi tapausta, joissa on vaadittu korvausta YSL 93 §:n nojalla ja seitsemän
tapausta, joissa sitä olisi mahdollisesti voitu soveltaa. Saneerauskonsulttien osuus näistä yhdeksästä perus-
teettomiksi katsotuista tapauksista oli merkittävä, joten voidaan todeta, että saneerauskonsulttien tarjoaman
palvelun hyödyistä huolimatta myös selkeimmät ylilyönnit tapahtuivat heidän kohdallaan. Vahingonkorvaus-
velvollisuuden laajentaminen voisikin olla sopiva keino näiden ylilyöntien karsimiseksi. On kuitenkin huomatta-
tava, että korvattavan vahingon laajuus kaipaisi tarkempaa linjausta, sillä nykyisten kannanottojen valossa
korvausvelvollisuus voisi muodostua liialliseksi.

Kenties keskeisin puute mietinnössä oli se, ettei siinä arvioitu ollenkaan puutteellisten saneeraushakemusten
täydennyspyyntöjen määrääjoille esitettäviä pidennyspyyntöjä. Käytännössä ne nähdään keskeisenä mahdol-
listajana viivyttelylle. Aineistosta huomataan, että lisäaikapyynnöillä konkurssin viivyttäminen on todellinen
toimintamalli. Jo hakemuksen yhteydessä jätetty lisäaikapyyntö näyttäisi jossain määrin viittaavan viivytte-
lyyn. Kuitenkaan lisäaikapyynnot eivät lisää asian käsittelyaikaa verrattuna niihin tapauksiin, joissa lisäai-
kapyyntöä ei esitetä. Näin saadaan pidettyä vireillä sellainen saneeraushakemus, jolla ei ole realistisia terve-
dyttämismahdollisuuksia. Tosin tällöin menettelyn kesto on lyhyempi, joten täydennyksien odotteluun menee
suhteellisesti suurempi osuus menettelyn kestosta. Nämä havainnot tukevat sitä näkemystä, että lisäaikapyyn-
töihin tulisi suhtautua nykyistä ankarammin tai ainakin niiden tueksi esitettyjä perusteita tulisi arvioida tar-
kemmin.